

Numizmatika i filatelija za odmor tijela i duše

Prije kojih 40 godina morali ste svi doći u Zagreb radi razmjene informacija ili stvari iz zbirke. Danas ne trebate. Možete sjediti u Petrinji, Sinju, Vinkovcima ili Omišu i od tamo kupovati putem interneta ili razmjenjivati informacije - kaže numizmatičar Zlatko Višćević

/// Piše: Gordana Igrec

JAČANJEM GRAĐANSKOG STALEŽA I NJEGOVA NAČINA ŽIVOTA POČINJU SE POPULARIZIRATI krajem 19. stoljeća hobiji poput filatelije, numizmatike, sakupljanja značaka i još niza kolekcionarstva malih stvarčica iz svakodnevice. Takav hobi dosegao je svoj zenit nakon Drugog svjetskog rata, a uspio se održati i poslije. Danas, u ubrzanoj svakodnevici, gdje je sve podređeno borbi za preživljavanje, hobiji koji iziskuju mir, tišinu, strpljenje, pedantnost i veliku ljubav, pa i požrtvornost, kao da gube atraktivnost i svoje poklonike. Tek rijetki zaljubljenici u nešto drugačije od onoga što nudi IT civilizacija predani su ovim hobijima pa samim time zaslužuju i više javne pažnje. Zato smo ih i potražili na raznim adresama i doznali štošta zanimljivoga što bi možda moglo zainteresirati neke buduće filateliste ili numizmatičare ili neke druge vrste kolekcionara.

Diplomirani pravnik iz Rijeke Zlatko Višćević numizmatikom, odnosno sakupljanjem starog novca bavi se od djetinjstva, da bi u odrasloj dobi napustio posao u pravnoj struci i postao profesionalni numizmatičar. - Međutim, nakon nekoliko godina sam shvatio da mi je posao pravnika dosadio i odlučio sam hobi pretvoriti u posao. Tako da sam se počeo profesionalno baviti numizmatikom. Napisao sam nekoliko knjiga o numizmatiki. Prvu knjigu sam objavio 2004. godine o hrvatskom novcu,

druga je bila 2007. godine o novcu s područja bivše Jugoslavije, 2011. godine isto tako o novcu s područja bivše Jugoslavije i četvrta knjiga 2018. godine o dubrovačkom novcu - rekao nam je Višćević.

Zlatko Višćević ima 38 godina, a numizmatikom se bavi od ranih dana osnovne škole. Znači više od 30 godina.

- Numizmatikom se bavim od djetinjstva. Gotovo da se i ne sjećam tog razdoblja prije bavljenja numizmatikom. Točno znam koji je to trenutak bio presudan. Kopali smo pijesak ispred naše kuće i našli stare talijanske lire. I to mi je bilo nekako zanimljivo. Ispada da sam se oduvijek bavio numizmatikom. Bilo mi je uvijek zanimljivo vidjeti neki novac koji je bio različit od tadašnjeg novca koji je bio u optjecaju. To je bila neka različitost, neka zanimljivost. Zanimali su me estetika i povijest - govori nam Višćević.

Numizmatičar Višćević nema veliku zbirku jer ne gradi zbirku po kvantiteti, nego po onome što njega zanima. Iako, svojevremeno je imao 20 tisuća kovanica u zbirci i nekoliko stotina papirnatih novčanica.

- Međutim, to sam sve s vremenom prodao ili poklonio. Nemam danas golemu zbirku, ali skupljam ono što mi se sviđa i ono što volim. Najstarija kovanica koju imam je iz 1. stoljeća prije Krista, iako starost nije referentna točka za zanimljivost. Nešto što je staro ne mora biti >>>

➤ numizmatički interesantno, a nešto novijeg datuma može biti jako zanimljivo. Mene u numizmatici, pored domaće numizmatike, zanimaju Parti i Partsko carstvo, jedno od Perzijskih carstava. Partsko carstvo nije toliko istraženo, ali baš iz tog razloga me zanima. Najstariji primjerak koji imam iz tog područja je srebrna drahma Orodessa II koji je tamo vladao od 57. do 38. godine prije Krista. Kupljen je na jednoj austrijskoj aukciji i stajao je oko 300 kuna - govori nam Višćević i nastavlja:

- Najčešće dolazim do novčića ili kupovinom od aukcijskih kuća ili od specijaliziranih tvrtki ili od kolekcionara koji prodaju svoje zbirke. Doći do nekog novog novčića za Višćevića je uvijek neko uzbuđenje, oduševljenje. Svaki taj novac je priča za sebe. Upravo zbog povijesne priče, zbog događaja koji prate taj novac, zbog ljudi koji su vezani uz taj novac to čini čitavu tu priču puno zanimljivijom.

- To je jedan interesantan moment, da čovjek ima predmet iz onog vremena i sebi predstavi čitavu priču, scenografiju iz tog vremena. Kako je to izgledalo, što su ljudi radili prije 2000 godina s time. To je nešto što me ispunjava, ali vjerujem i većinu drugih kolekcionara. Ne fokusiram se na starost, nego na ono što mi je numizmatički atraktivno. Ono što ja volim, to je zadnjih nekoliko godina - dubrovački novac. To je novac koji je meni posebno drag - govori Višćević te nastavlja kako su numizmatičari obično ljudi koji vole povijest, estetiku, bilo da vole kiparstvo, sitnu plastiku ili slikarstvo - sve to je neposredno vezano uz novac.

- Sve te novčanice ili kovanice izrađuju umjetnici - vrhunski kipari, vrhunski slikari iz danog vremena. Znači, dobar numizmatičar mora voljeti povijest i umjetnost, a pedantnost je poželjna osobina. Da čovjek koji se bavi time ima smisao za detalje, mora biti pažljiv kad rukuje time, mora biti sistematičan. Tu ima različitih pristupa. Neki čuvaju svaki komad zasebno, a neki stave sve na jednu hrpu. Poželjno je da čovjek ima smisao za fino, za lijepo, da ima osjećaj za detalje i fineze. To je važno u numizmatici. Mala razlika, mali detalj znači veliku razliku. To možda nekome sa strane ne predstavlja nešto značajno, za nas je velika stvar. Primjerice, u novinarskom tekstu nije svejedno gdje ćete staviti zarez. Taj zarez znači veliku stvar jer mijenja smisao. Tako u numizmatici jedna točkica može značiti veliku razliku - rezolutan je Višćević.

Danas u Hrvatskoj ima oko 1500 numizmatičara.

- Tu su situacije kao u svakom drugom fahu. Ljudi su naravno povezani, jer kad je došlo doba interneta, ljudi su uže povezani. Suraduje se, kontaktira se i s ljudima iz inozemstva. Što se tiče odnosa, odnosi su kao i u svim sferama života. Ima prijateljskih odnosa, kvalitetnih, korektnih, nekorektnih (ljubomora, zavisti...). Numizmatika uključuje puno emocija. Tu možete vidjeti ljude u ozbiljnim godinama da se vesele kao mala djeca, a isto tako da su tužni. Ali uglavnom su korektni i pomažu si informacijama. Kad netko pronade neki novi detalj, to je najveseliji dio. Lani je jedan kolega uspio otkriti jedan detalj na novčiću kraljevine SHS. Ja sam prije nekoliko dana imao otkriće na novcu iz Jugoslavije iz 80-ih godina. Najčešće se to objavi putem društvenih mreža. Sve te informacije spremam za knjigu - govori Višćević i dodaje:

- Afnititi se mijenjaju s vremenom. Kad sam bio mlađi, želio sam imati što veću zbirku i onda sam došao do tih 20 tisuća komada. Kasnije sam prešao na jedno područje. Međutim, gdje će čovjek završiti, to je teško predvidjeti, jer sutra ga može zainteresirati neko područje unutar numizmatike, pa se počne njime i baviti. Tako da što ću htjeti u blizjoj budućnosti to ne mogu znati. Ja osobno ne patim toliko od posjedovanja nečega da moram imati fizički koliko od toga da moram otkriti neku novu informaciju, da vidim nešto što je lijepo ili interesantno.

Još se rado s nostalgijom sjećam djetinjstva kad smo obično sakupljali značke. Rijetki među nama su u tome ostali ustrajni i svoju ljubav pretvorili u veliki hobi kojemu su posvetili cijeli svoj život. Jedan od takvih je i ing. cestovnog prometa u mirovini Ivo Bartolčić kojega smo pronašli u Zagrebu. On skuplja značke od 15. godine, a sad ima 67 godina. Znači, ima kolekcionarskog staža od više od 50 godina. Za razliku od ostalih sakupljača značaka, on se s godinama specijalizirao za sakupljanje značaka s nogometnom tematikom.

- Zbog ljubavi prema nogometu počeo sam sakupljati značke. Kupovali smo na trafikama klubova i od onih koji su prodavali. Najstarija značka u mojoj zbirci u kojoj ne znam koliko značaka sve ukupno imam, jer

“ Zlatko Višćević: Ljudi se povuku u nešto što im daje mir

je brojka vrtoglava, vjerojatno je HAŠK iz 1909. godine. Ima i onih od 1916., 1923. i 1943. HAŠK Građanski. Najdraža mi je Građanski, Dinamo, moja prva ljubav. Značke Građanskog su od 100 do 200 eura komad. Dinamove poslije 2. svjetskog rata isto toliko. Prodaju se po istoj toj cijeni. Još sakupljam značke. Nabavljam na Britancu ili Hreliću. Jedno vrijeme sam skupljao značke iz inozemstva, ali sam otišao previše u širinu pa sam odustao. To se moj sin bavi suradnjom s inozemstvom. Dok budem mogao, bavit ću se tim hobijem - zaključio je Bartolčić.

U NASELJU SAGRAĐENOM POSLIJE DRUGOG SVJETSKOG RATA, u koje se kao šestogodišnji dječak doselio iz Gornjega grada u Osijeku, u stanu koji odiše nekom posebnom patinom i poštovanjem prema građanskoj osječkoj tradiciji pronašli smo 61-godišnjeg Josipa Šmajzla, nezaposlenog kuhara i ugostitelja, koji je povremeno sezonac na moru i koji od četvrte godine sakuplja poštanske marke. Josip Šmajzl je zanimljivog podrijetla.

- Moja obitelj je došla iz mjesta Essen, kad su Turke tjerali iz tih područja. I moj predak (njemački vitez) mogao je birati hoće li se vratiti u Njemačku ili će u selu Grabovac pored Osijeka dobiti zemlju kao obeštećenje za ratne zasluge u borbi protiv Turaka. Moj pradjeda i moja prabaka radili su kao lovučuvar i kao kuharica u samom lovištu u dvorcu Tikveš. Prabaka je kuhala za cara Franju kad je došao u lov. Car Franjo je volio sarmu i grah te je svaki put prabaki ostavio ispod

ČOVJEK GLEDA U TE KOMADE I UTONE U POVIJEST

Nije da taj hobi nestaje, jer je mnogo ljudi na internetu. Prije kojih 40 godina morali ste svi doći u Zagreb radi razmjene informacija ili stvari iz zbirke. Danas ne trebate. Možete sjediti u Petrinji ili u Sinju ili Vinkovcima ili Omišu i od tamo kupovati putem interneta ili razmjenjivati informacije. Vjerujem da je dolazak medija u ljudske živote ili dolazak društvenih mreža i mobitela smanjio intenzitet ljudskog bavljenja nekim mirnim aktivnostima. To je fenomen kišnog dana. Kišni, tmuran dan, ljudi su u kućama. Čime su se ljudi bavili prije 40 godina? Netko bi pleo, netko bi vezao, netko bi čitao, netko bi se bavio numizmatikom ili filatelijom. Danas, kad je kišni dan, svi drže mobitele u rukama. Međutim, to je dosta agresivno u smislu da dosta ljude uznemiruje. Numizmatika je dobra jer to čovjeka odmara. To je svojevrsna psihoterapija. Ako su se ljudi ikad pitali zašto bi se netko bavio skupljanjem nekih kovanica (to djeluje infantilno kao kad djeca lijepo sličice u album - stvar je u tome što to ima terapeutski učinak na čovjeka. I to pozitivno. Čovjek gleda u te komade, utone u povijest, ne razmišlja o vanjskom svijetu, ne razmišlja o problemima i nakon nekoliko sati bavljenja tim predmetom on se ponovno vraća u ovaj svijet gdje ga čeka breme vanjskog svijeta. Ali vraća se potpuno relaksiran, odmoren. To je ono što bih ja rekao: wellness za mozak. To je nešto što ljudima pomaže da se smire. I to primjećujem kao jedan trend. Ono što je interesantno je da je i korona pomogla da se ljudi zainteresiraju za numizmatiku. Ljudi bi se od loših vijesti povukli u nešto što im daje duševni mir. Između ostaloga, i u kolekcionarstvo. Neki ljudi se bave numizmatikom da se maknu od cijelog ovog ludila na nekoliko sati - zaključio je numizmatičar Zlatko Višćević.

tanjura dukat poprativši riječima to je za kuharicu. Ja čuvam te dukate. Takve dukate možete kupiti, ali ovi su baš iz carevih ruku - odmah nam je temperamentno i pristupačno na početku našeg susreta rekao Šmajzl te nastavio: - Kad je Prvi svjetski rat završio, pradjeda i prabaka su bili kao Nijemci višak i ne vidjevši više razloge za živjeti na selu otišli su u Osijek. Pradjed je ovdje bio vatrogasac, a prabaka domaćica. Po njegovu zanimljivu životopisu mogao bi se napisati roman. Živio je i radio deset godina u Splitu, jer mu je prva supruga Splićanka. Sezonski je radio na moru. Živio je i radio i u Njemačkoj, svojoj pradomovini. - Poštanske marke skupljam od četvrte godine. Jedan prijatelj mi je tad dao markice. Ali prvi put zaobiljno s 14 godina, kad sam otišao u jedan klub za filateliju. Sa šest godina sam živio u Gornjem gradu u Osijeku, gdje me je jedan mladić, Miro Baranjac, uveo u svijet filatelije. I još skupljam markice - prisjeća se Šmajzl. Najstarija markica u njegovoj kolekciji, u kojoj ima nekoliko stotina registara u kojima su smješteni albumi s nekoliko tisuća poštanskih markica neprocjenjive vrijednosti, je rumunjska iz 1850. godine. Prva markica u svijetu izašla je 6. svibnja 1840. godine i izdala ju je Velika Britanija. Idejni tvorac bio je sir Ronald Hill, koji je dao prve predloške. Prva markica je napravljena od crne boje i to je poznata markica pod nazivom Black Peni. Za jedan peni se tad mogla kupiti. Izašla je i jedna druga markica kao engleska kolonijalna markica na otoku Mauricijusu, ondje su tri primjerka bila. Sva tri primjerka su u kolekciji kraljice Elizabete. Budući da ona ima monopol, i kraljevska kuća ima monopol nad svim poštama, prema tome i nad markicama svih zemalja Commonwealtha. Rijetko koja markica koja i danas izađe u Velikoj Britaniji, a da nema mali motiv kraljice Elizabete kao zaštitni znak. Najstarije markice su unikatne i neprocjenjive su vrijednosti. Ne može se novčano procijeniti. One su u njihovu muzeju. - Unutar Europe sve države su približno radile poštanske markice. Od

mnogih država imam markice iz 1850. godine s razlikom u nekoliko mjeseci. Došao sam do njih jer sam imao prilike kupovati mnoge kolekcije. Tako da sam kupovao cijele zbirke pretežito u Hrvatskoj. Imam nekoliko stotina albuma markica - kaže nam Šmajzl i dodaje: - Svaki pravi filatelist mora dobro poznavati svoje područje. Budući da skupljam filateliju s prostora bivše Jugoslavije, počevši od stare Srbije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, područja SHS-a, razdoblja NDH, okupirane Ljubljane..., sad nastojim sakupljati markice iz Hrvatske. Najviše markica imam iz razdoblja od 1945. do 1991. Najdraža mi je markica iz 1953., to je tzv. esperanto markica. Napravljena je u tiraži od 20 tisuća komada. Kad je ta markica izašla, frankirala se s 15 dinara. No, međutim, ona se poslije frankirala s 300 dinara. Nisam vodio nikakvu evidenciju koliko sam dao novca za kupovinu zbirke. Jer su se valute mijenjale, bio je dinar, pa HRD-i, pa kuna, bile su marke, pa euri, ali ja sam malo po malo odvajao novce i mogu reći da sam poprilični iznos potrošio na markice - rekao nam je Šmajzl. Uz veliku i impresivnu filatelističku zbirku koju čuva u, kako kaže, svojem carstvu Josip Šmajzl je jedini na području bivše Jugoslavije koji ima najveću kolekciju vojnih odlikovanja. - Poznavajući prilike znam da poznati kolekcionari imaju od 300 do 400 vojnih odlikovanja. Ja imam 1500 komada. Po količini sam ja jedini kolekcionar medalja na prostoru bivše Jugoslavije - govori nam Šmajzl i nastavlja: - Time ću se baviti dok god sam živ. Poslije mene hoće li moja djeca ili moj nećak imati volje za to, ne znam, a ako neće imati volje, mogu to sve prodati, pa će ipak neki novac dobiti za to. Današnji mladi nemaju afiniteta za skupljanje markica i kolekcionarstvo te su slabo zastupljeni u kolekcionarstvu i nažalost nema interesa za takvo što. ✕